

OSMANLI DEVLETİ'NDE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

İbrahim Caner TÜRK*

Özet

Bu çalışmada; Osmanlı Devleti'nde okul öncesi eğitimin tarihi gelişimi analiz edilmeye çalışıldı. Klasik Osmanlı eğitim-öğretim kurumlarında bugünkü manada yer almayan okul öncesi eğitim düşüncesi, batılı örneklerine paralel olarak Tânzimâtla birlikte yerini bulacaktır. Gayri Müslim azınlık bu konuda hemen harekete geçerken, Osmanlı Anaokulları gerek özel gerekse resmi manâda II. Meşrutiyetle(1324-1908) birlikte kurulacaktır. Kanunlar çıkarılıp, nizâm-nâmeler yayınlanacak, İstanbul Öğretmen Okulu dahilinde anaokulu öğretmeni şubesi açılacaktır.

Ancak alt yapı oluşturulmadan ve hazırlıksız olarak girilen bu çabalar yeterli olmayacaktır. Nihayet I. Dünya Savaşı'nın sonucu olarak ortaya çıkan sosyal ve siyasi sorunlar ve iktisadi çöküş, bu müesseseler üzerinde de etkisini gösterecek, 1920 başlarında kapatılacaklardır.

Çalışmada ayrıyeten İstanbul Öğretmen Okulu, Terbiye ve Psikoloji öğretmeni İbrahim Alaaddin'in Tedrisât Mecmûasında yayınlanan "Anaokulları-Çocuk Bahçeleri" başlıklı makalesi doğrultusunda bu safahat aktarılmakta, gerek okul öncesi eğitim gerekse Osmanlı Devleti'ndeki uygulamaları hakkında değerlendirmelerde bulunulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim tarihi, Osmanlı Devleti, okul öncesi eğitim

Giriş

Okul öncesi eğitim uygulamaları ilk çağlara kadar uzanmakla birlikte esaslı gelişim 17. yüzyıl ve sonrasındadır. Osmanlı Devleti de bu gelişmelerden etkilenmiştir. Biraz geç olmakla birlikte II. Meşrutiyet döneminde ilk okul öncesi kurumlar açılmıştır. Ancak bunlar başarısız denemeler olmuştur. Bu safahatı kısmen aktaran çalışmalar bulunmakla birlikte esaslı olarak aktaran çalışmalar bulunmamaktadır. Bu çalışma bu açığı kapatmaya matuftur. Çalışma, belge tarama yöntemiyle yürütülmüştür.

II. Okul Öncesi Eğitimin Kökenleri

Okul öncesi eğitim uygulamaları ilk çağlara kadar uzanmaktadır. İlkçağ düşünürleri Platon ve Aristo bu konuda fikir yürüten başlıca şahsiyetlerdir(Aytaç, 1998, 40).

Ortaçağda ise eğitim gerek doğuda gerekse batıda dinin gölgesindeydi.15- 16. yüzyıl Avrupasında Rönesans ve Reform hareketleri sonucunda kilisenin gücü azalmış, Hümanizma ile insanın değer kazanmasıyla çocuk- aile kavramları önem kazanmaya başlamıştı.

* Yrd. Doç.Dr., Erzincan Üniversitesi, Üzümlü Meslek Yüksekokulu

Comensky (1592-1670), Fenelon (1651-1715), Rousseau (1712-1778) okul öncesi dönem eğitimiyle ilgili düşünceler geliştirdiler (Aytaç, 1998, 148,155,189). Rousseau etkisindeki Pestalozzi'nin (1746-1827) düşünceleri ise 19. yüzyılın ilk yarısına damgasını vurdu. 19. yüzyılın ilk 50-60 yılı boyunca temel eğitim bunun düşünceleri üzerine kuruldu. Yaşamının ilk kısmını fakirlere hizmet vermeye çalışarak geçiren Pestalozzi yaşamının sonraki kısmında ise çocuğun doğal gelişimine dayanan bir öğretim yöntemi ve teorisi geliştirmişti (Rufer, 1962, 184; Başal, 1998, 29; Cubberly, 2004, 78,85).

Pestalozzi ilkelerine bağlı Froobel (1782-1852) 3-6 yaş çocukları için 1816 yılında "Kinder Garten" (Çocuk Bahçesi) adını verdiği ilk anaokulunu açmıştır. Froobel, gelişimin bir süreç olduğunu ve bütün gelişim kademelerinin sıhhatli olmasının önceki kademenin durumuna bağlı olduğunu söyler. Bireysel farklılıklara inanır ve çocuk eğitiminde oyunun en önemli eğitim vasıtası olduğunu söyler. Çocuklara yaş gruplarına göre farklı materyaller vermek ve eğitimde müzikten yararlanmak ta Froobel'in temel görüşlerindedir (Hadley, 1959, 23; Başal, 1998, 29; Ellwood, 2004, 284).

Okul öncesi eğitime olan katkıları günümüze ışık tutan bir diğer eğitimci de Maria Montessori (1870-1952) idi. Zihnen geri kalmış çocukların eğitimiyle ilgili çalışmalarda bulunan Montessori, elde ettiği sonuçların normal çocukların gelişimine de katkıda bulunacağını ileri sürdü. 1898'de ilk "Çocuk Evi" ni açtı. Müfredat programının her bir çocuğun bireysel özelliklerine göre ayarlanması gerektiği üzerinde durdu. Okuma, yazma ve aritmetiğe hazırlamak amacıyla duyuların eğitilmesini önerdi. "Montessori Yöntemi" olarak bilinen eğitim anlayışı: Çocuğun tanınması, duyuların eğitilmesi, deneyimde tekrarı, disipline yönelten özgürlük ortamı, ilgi çekici ve mutlu bir olay olarak sunulan çalışma, eğitime toplumsal bir olay olarak yaklaşım gibi ilkelere kapsamaktaydı (Başal, 1998, 30; Tos, 2001, 14; Oğuzkan-Oral, 2003, 26-27).

Okul öncesi eğitimde gerçekleşen tüm bu gelişmelere karşın politik nedenlerle de anaokullarının 19.yüzyıl ilk yarısında yayılma alanı bulamadığı hatta yasaklandığı görülmektedir (Aytaç, 1998, 27; Ellwood, 2004, 284). Yayılma ve genişleme 19.yüzyıl ikinci yarısı ve 20.yüzyıl başlarında olacaktır.

III. Osmanlı Devleti Eğitim Kurumları ve Okul Öncesi Eğitim

Osmanlı Devleti eğitim-öğretim kurumlarının başlıcalarını; Sıbyan mektepleri(mahalle mektepleri), medreseler, Enderun Saray Okulu, Şehzadegan Mektepleri gibi kurumlar oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan beri aşağı yukarı her köy ve mahallede en az bir tane olan ve ilköğretimin birinci basamağını oluşturan sıbyan mekteplerinde sabi denilen 5-6 yaşındaki kız ve erkek çocukları Kuran, namaz kılınması, namazda okunacak ayetler ve dualar ve biraz da yazı yazmayı öğrenirdi (Aksoy, 1968, 13; Koçer, 82, 86). Kısaca eğitim-öğretimin esası, dinin ve ahlakın öğretilmesinden ibaretti (Ergin, 1977, 6; Kodaman, 1999, IX; Başgöz, 1999, 3-10).

Şehzadegan Mektebi programı da aynen sıbyan mekteplerinininki gibiydi (Aksoy, 1968, 39; Ergin, 1977, 6). Okula başlama yaşı ise İslami gelenekteki gibi 4 yaş 4 ay 4 gündü. Esterâbâdlı Aziz B. Erdeşir'in Sivas Sultanı Kadı Burhaneddin namına yazdığı Bezm-ü Rezm'de Kadı Burhaneddin'in 1348'de 4 yaş 4 ay 4 günlükken okula başladığı yazılmaktadır (Aksoy, 1968, 20). Ahmet Refik de Şehzade Cem'in fikri ter-

biyesine henüz 4 yaşını geçtiğinde başladığını yazar (Eroğlu, 2004, 83). İslami gele-
nekte bu yaş ölçüsü uğurlu sayılmıştır.

Eğitime bu kadar erken yaşlarda başlanmasına rağmen görüldüğü gibi bu yaş
çocuklarına verilen eğitim bugünkü okul öncesi eğitim anlayışından uzaktır. Osmanlı
Devleti'nde bugünkü manada erken dönem çocukluk eğitimine ilişkin düşünceler
Avrupa'ya paralel olarak Tanzimatla birlikte ortaya çıkacaktır. Gayrimüslim azınlık
topluluklar ve yabancı okullar bu düşünceyi hemen benimseyip harekete geçerken (Ermenilerde 1874 tarihi itibarıyla 469 adet anaokulu) (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
Tali Terbiye Kurul Başkanlığı Ondördüncü Milli Eğitim Şurası, 1993, 234; Başal, 1998, 32; Tekeli-İlkin, 1999, 107). Osmanlı Devleti'nde özel girişimlerin II. Meşrutiyet
öncesi dönemde teşebbüse geçtiği yine kurumsal çalışmaların bu dönemde başladığı
görülmektedir.

IV. Osmanlı Devleti'nde Anaokullarının Kuruluş ve Gelişmesi

Osmanlı Devleti'nde anaokullarının kuruluş ve gelişimini özel anaokullarının
kuruluş-gelişimi ve resmi anaokullarının kuruluş - gelişimi olmak üzere iki alt baş-
lıkta analiz edebiliriz.

A. Özel Ana Okulları

1913 senesine gelinceye kadar Türk olmayan unsurlarla yabancıların ana mek-
tebi adında kurumları bulunmaktaydı.

Okul öncesi kurumların Türk unsurca Osmanlı Devleti'nin çeşitli illerinde
açılmaya başlaması ve yayılması ise II. Meşrutiyet'in hemen öncesindeki dönemlere
rastlar. 23 Temmuz 1908'den önce bazı illerde, bu tarihten sonra da İstanbul'da özel
ana mekteplerinin açıldığı bilinmektedir. Ancak resmi ana mektebinin açılışı Balkan
Savaşı'ndan sonradır (M.Satı, 1918, 663; Ergin, 1977, 1330).

Nitekim dönemin eğitimci ve düşünürlerinin bu konuda faaliyetleri görül-
mektedir. Edhem Nejat, *"Memlekette anaokullarına ağırlık verilmeli, buralara öğretmen
yetiştirmek için de Anaokulları Dâr-ül-Muallimatı açılmalıdır. Bu okula rüşdiye mezunları
alınmalı iki-üç (1-1.5 yıl) dönemlik bir sürede mutlaka bir Avrupa ülkesinin yardımı ile
mükemmel bir eğitim verilmelidir"* demektedir (Kurnaz, 1996, 93).

Eğitimci Kazım Nami Duru da 1909'da Avusturya-Macaristan'a giderek çocuk
bahçesi öğretmeni (okul öncesi eğitim) yetiştiren okulları gezmiş, dönüşte Selanik'te
bir ana mektebi sınıfı açmıştır. Öğretmen bulmadaki zorluk nedeniyle, Allians
İsraelit'ten yetmiş iki bayanı öğretmen olarak almış, Froobel usulünün ilk bilgileri-
ni de onlara kendisi vermiştir. Ancak, Balkan Savaşları bu çalışmalarını yarım bıraktır-
mıştır. Daha sonra İzmit'te önce bir Ermeni bayan, sonra bir Türk bayanla Ana
Mektebi açmıştır. Kendisi ayrıca Fransızca'dan Çocuk Bahçesi Rehberi (okul öncesi
eğitim rehberi) adlı bir de kitap çevirmiştir (Akyüz, 1993, 231).

II. Meşrutiyet dönemi eğitimine damgasını vuran Satı Bey de Darülmuallimin
müdürlüğünden istifa ettikten sonra 1914 Temmuzunda yaptığı 4 aylık Avrupa gezi-
sinde çocuk sanatoryumları, açık hava okulları, tatil kolonileri ve bilhassa Montessori
usulünü uygulayan okulları ziyaret etmiş, bu gezi, ertesi yıl kuracağı yeni mektebin
esaslarında ve şekillenmesinde çok etkili olmuştu. 1915'de Bayezit'ta "Yeni Mektep"
adlı bir özel anaokulu ve ilkokul açmış, hatta bir de anaokulu öğretmenleri yetiştiren

◆ İbrahim Caner Türk

“Darülmürebbiyet” açmıştı. Yeni Mekteb’e İstanbul’un zengin ailelerinin çocukları devam etmiştir. Böylelikle de açılan anaokulu sadece sosyo ekonomik yönden üst düzey geliri olan ailelerin çocuklarına hizmet etmiştir (Ergün, 1987, 6).

Maarifçi bir fırka olma iddiasıyla ortaya çıkan İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin de bu konuda öncülük çabalarıyla açtığı okullarda ana sınıflarına yer verdiği görülmektedir. 1911 tarihli Osmanlı İttihat Mektepleri Çocuk Bahçesi ve İbtidai Programı “Kindergarden-Çocuk Bahçesi Programı” (okul öncesi eğitim programı) şu şekildedir:

Birinci Sene:

Çocuklara kitapla hiçbir ders okutturulmaz. Çocukları oynatmak, eğlendirmek suretiyle, uygulamalı olarak sıhhat ve bedeni gelişimlerine, ahlaklarına, fikirlerinin aydınlatılmasına hizmet edilir.

Oyun: Hava müsait ise bahçede, hava müsait olmadığı vakitler sınıfta piyanoyla veya sözlü şarkılarla ve hareket ederek el ele hafif ve nazik danslarla oynar, hep bir ağızdan şarkı söylerler.

Bu senede çocukların cismen gelişip büyümelerine ve istifadelerine hizmet etmek birinci derecede önemli olduğu için her ders arasında çocuklar yarım saat bu danslar ve nağmelerle oynatılır. Ve muallimenin nezareti altında zararsız ve bu mekteplere mahsus oyuncaklar verilerek eğlendirilir.

Şarkı Söyleme: Piyanoyla, yahut muallimenin nezaretinde tatbik-i ahenge alıştırlarak masumane şiirler ve şarkılar talim ettirilir ve nağmelerle söylettirilir.

Bahçıvanlık: Hava müsait olduğu zamanlar, çocuklar hergün bir saat kadar bahçede meşgul edilerek kendilerine bitkiler alemi hakkında birinci basit bilgiler verilir. Çiçeklerin nasıl yaşadığı ve büyüdüğü anlatılır. Türkçe isimleri öğretilir. Bahçıvanlıkta kullanılan aletlerin isimleri talim ettirilir ve kullanım şekilleri gösterilir.

Jimnastik: İsveç usulü muntazam, beden hareketleri icra ettirilmesi suretiyle talim olunur.

El işleri: Froobel usulü hazırladıkları mukavvalar üzerine ve renklerine dikkat ederek kurdelarını düğümlemek, kağıtları muntazam surette kırmak, katlamak, yırtmak. Muntazam şekillerde tahta parçalarından resimlerine uygun olarak şekiller meydana getirmek gibi uygulamalar.

Bunlar sınıfta tedris olunur.

İyi havalarda bahçelerde kumlarda çeşitli şekiller teşkil ettirilir.

Resime mahsus defterler üzerine hatlardan başlanarak basit resimler yaptırılır.

Ahlak: Ahlâki faziletlerin birinci esasları müşfik bir anne nasihatleri suretinde, küçük hikayeler de hisseler, ibretler çıkarılarak güzel misaller gösterilerek uygulamalı bir surette öğretilir. Çocuklara iyiliğin ruh üzerindeki güzel tesirleri yüceltilir. Babalarına, annelerine, kardeşlerine, akrabalarına, öğretmenlerine, arkadaşlarına vel-hasil bütün insan alemine karşı olan vazifeleri derece derece tayin ve talim olunur. Bütün öğretim esnasında her fırsattan istifade ile çocuklara güzel ahlak dersi vermeye itina edilir.

İlmi eşya: Maddelerin isimleri, mahiyetleri, hangileri tercih olunduğu, vücut azalarının, giysilerin, ev eşyalarının, binaların taksimat ve teferruatı, pek bilinen hayvan ve bitki cisimleri yahut resimleri gösterilerek isimleri talim ettirilir.

Bu dersin hakkıyla öğretilmesi için dershanede bütün bu şeylerin küçük oyuncak gibi modellerinin koleksiyonları bulunur. Her model çocuğa gösterilerek güzelce anlaşılır.

İlmi Hesap: Evvela birden ona kadar, bir de ondan yüze kadar, eşya gösterilmek suretiyle sayma öğretilir.

Türkçe: Küçük şiirler belletilerek kelimenin manası kavratılır ve hakkıyla telaffuz ve ahenkli okuma talimi yaptırılır.

Kırâat: Mevcut harfler öğretilip yalnız bir heceli kelimeler oluşturulur.

Fransızca: Vücudun, elbiselerin, eşyanın en mühim olanlarının isimleri öğretilir. Ve birden ona kadar sayı talimi yaptırılır.

Birinci sınıfta bütün dersler yalnız Türkçe olarak öğretilir. Çocukların dimağını işgal eden dersler yarım saatten fazla uzatılmaz. Bu gibi derslerin arasında uzun teneffüslerde dans ve şarkı, el işleri gibi çocukları eğlendiren derslerle aralar verilir. İkinci senede:

Şarkı Söyleme: Birinci senede olduğu gibi fakat bazı Fransızca şarkılar da öğretilmeye başlamak suretiyle devam olunur.

Bahçıvanlık: Çocuklara Türkçelerini öğrenmiş oldukları alet, bitki, çiçek isimlerinin Fransızcaları öğretilerek bahçıvanlık uygulaması basit şekilde yaptırılır.

Jimnastik: Birinci sınıfla beraber devam olunur.

El İşleri: Birinci senede öğrendikleri şeylerin daha muntazamları yaptırılır.

Resim: Kurşun kalemle kağıt üzerine hatlardan oluşan resimler yaptırılır.

Ahlak: Birinci sınıfta başlanmış usule daha geniş surette devam olunur.

İlmi Eşya: Birinci sınıfta Türkçe isimlerini öğrendikleri eşya numunelerinin Fransızcaları öğretilir.

Hesap: Yüze kadar olan rakamlarla toplama ve okuma öğretilir. Ve ellerine verilecek küçük şeyler saydıkları toplama işlemine alıştırılır.

Türkçe: Şiir okumaya, mana ve ahenkli telaffuz öğretilmesine devam olunur.

Kırâat: Harfler ile iki heceli küçük kelimeler oluşturulup okutturulur. Ve çocuklara hece teşkil ettirilir.

Fransızca: Bildikleri kelimelerden küçük cümleler teşkiline alıştırılır.

İkinci senede oyunlar da çoğunlukla Fransızca telaffuz ettirilir (Osmanlı İttihat Mektepleri Çocuk Bahçesi İbtidai Programı, 1911, 10-12).

Özel (Geceli ve Gündüzlü-Erkek ve Kıza Mahsus) Şems Mektebi 1916 yılı programından, nizamnamesinden anlaşıldığına göre de Ana kısmı 5 yaşından 7 yaşına kadar erkek ve kız çocuklarına mahsustu. Ana sınıfı ve birinci seneler için öğrenim

ücreti senevi "5" lira idi. Ve ücret ya peşin veya 3 taksit halinde alınırdı (Şems Mektebi Program Nizamnamesi, 1334/1918, 1-3).

B. Resmi Ana Okulları

Son dönem Osmanlı aydınları, eğitime ilişkin değerler ve uygulamaları toplum ve devletin içinde bulunduğu felaketlerin temel nedenlerinden biri olarak yorumlamakta, kurtuluşun ve gelişmenin yeni bir eğitim sistemiyle sağlanabileceğine inanmaktaydı. Nitekim Osmanlı Devleti'nde 20. yüzyılın başlarında ana mekteplerinin ortaya çıkması da bu gelişmenin doğal bir sonucu sayılabilir (Akyüz, 1996, 11).

II. Meşrutiyet'in temel sloganı "Devletin yıkılışını ancak eğitim kurtarır" olmuştur. İttihat Terakki Fırkası'nın siyasi programının 42. maddesi, bizde ilk kez eğitimi hedef göstermekteydi (Kansu, 1932, 111; Sakaoğlu, 1993, 126). Balkan savaşlarında Bulgarlar'ın Çatalca'ya kadar gelmeleri (1912) Osmanlı halkı ve aydınlarını düşmanın başarısı ve kendi yenilgilerinin nedenlerini araştırmaya da itmiştir. Bismark'ın yıllar önce 1866 ve 1870 zaferlerini Alman ilkokul öğretmenlerine mal eden sözü birden ortaya çıkarılmıştır. Artık aranan en önemli neden bulunmuştu. Bulgarlar ve öteki Balkan ulusları da başarılarını askeri etmenlerden çok öğretmenlerine ve eğitim sistemlerinin üstünlüğüne borçlu idiler; Osmanlılar'ın yenilgisi de öğretmenlerinden ve eğitim sistemlerinden ileri gelmişti (Akyüz, 1993, 253).

Nitekim Nail Bey'den sonra nezaret makamına gelen Emrullah Efendi'nin nazırlığı sırasında yaptığı esaslı işlerden biri de Tedrisat-ı İbtidaiyye Kanunu(İlköğretim Kanunu)'nun çıkarılmasıdır (Ergin, 1977, 1277; T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurul Başkanlığı Ondördüncü Milli eğitim Şurası, 1993, 234)).

Tedrisat-ı İbtidaiyye Kanunu'ndan beklenen asıl netice milleti oluşturan fertlerin karanlık yolunu hayatta biraz meşale ile aydınlatmak ve bastığı yeri bilerek hem kendilerine hem vatana faydalı uzuvlar olacak surette yetiştirilmelerini sağlamaktan ibarettir (Ergin, 1977, 1303).

101 madde 10 fasıldan oluşan kanunun ana mektebiyle ilgili maddeleri şunlardır:

Madde 3: Tedrisat-ı İbtidaiyyeye mahsus olan müesseseler atideki mekteplerdir:

Ana Mektepleri ve Sıbyan sınıfları.

Madde 4: Ana mektepleri ve sıbyan sınıfları çocukların yaşlarına uygun olarak faydeli oyunlar ve tenzihler, el işleri ve ilahiler, vatani manzumeler, durus-u eşyayla ilgili konuşma ve sohbetler ile ruh ve bedeni gelişimlerine hizmet eden müesseselerdir. Ana mektepleri 4 yaşından 7 yaşına kadar olan çocuklara mahsus olarak tesis edilir. Bunların teşkilat ve düzenlenmesiyle ilgili nizamname ve talimatlar Meclis-i Kebir-i Maarif' de tezekkür edilerek çıkarılacaktır.

Madde 5: Ana mektebi bulunmayan yerlerde 5-6 yaşındaki çocuklar için Mekatib-i İbtidaiyye dahilinde ayrıca sıbyan sınıfları açılabilir.

Madde 33: 5-6 yaşındaki çocukların adedi 20'yi geçen yerlerde bir sıbyan sınıfı oluşturulur.

Madde 43: Darüluallimin mezunları kifayet etmeyen yerlerde Vilayet-i Tedrisat-ı İbtidaiyye Meclisleri boş muallimlikler veya muallim muavinlikleri için her

sene tatil günlerinde bir ehliyetname imtihanı oluşturur ve talipleri talimatına uygun olarak imtihan ederek muvafık olanlara geçici ehliyetname verir.

Madde 44: Bu ehliyetnameler 3 sene için geçerli olup, üçüncü sene sonunda Darülmualimin derslerinden imtihan vererek şahadetname almak şarttır. Bu imtihana dahil olmayanların geçici ehliyetleri geri alınır. İlköğretim müfettişlerinin raporu doğrultusunda da vilayet maarif müdürü ehliyetnameyi geri alabilir.

Madde 91: Ana mekteplerini, müfettişler, maarif müdürleri, Tedrisat-ı İbtidaiyye Müfettişleri, kaza kaymakamları, nahiye müdürleri, teftiş edebilir. (6 Ekim 1913/5 Zilkade 1331, Maarif Nazırı Ahmet Şükrü, Sadrazam Mehmet Sait) (Maarif-i Umumiye Nezareti Tedrisat-ı İbtidaiyye Kanun-u Muvakkati, 1914/1329, 3-23)

15 Mart 1915/2 Mart 1331de çıkarılan bir nizamname ile de bu müesseselerin maksat ve gayeleri tayin ve tespit olunmuştur.

Bu nizamnameden anlaşıldığına göre:

Ana mektepleri iptidai sınıfları bulunan bir kız mektebine ek olarak açıldığı gibi ayrıca da açılabilir.

Ana mektebi açılabilmesi için:

İlk başta: Binanın mektebe elverişli ve sıhhat kaidelerine uygun olması,

İkinci olarak: Çocukların sayısı ile mütenasip genişlikte bahçesi bulunması,

Üçüncü olarak: Her türlü terbiye levazımının hazırlanması şarttır.

Ana mektepleri ücretli veya ücretsiz olarak açılabilir.

Ücretli resmi anaokullarına parasız çocuk alınmaz.

Ana mekteplerine 4-5-6 yaşındaki çocuklar alınır. Erkek ve kız çocukları birlikte bulundurulabilir.

Çocuklar anaokullarına alınırken doktor tarafından muayene edilecek, bulaşıcı hastalıkları olmadığı ve aşılı oldukları tespit edilecektir.

Ana mekteplerinde çocuklar yaşlarına göre sınıflara ayrılırlar. Her sınıfa en çok 30 çocuk alınır.

Ana mekteplerinde sağlığa uygun ve ahlaki oyunlar, okul içinde yürüyüşler ve düzenli beden eğitimi, dini ve milli öykü okumalar ve konuşmalar, resimlerin incelenmesi ve el işleri yaptırılır.

Ana mektepleri en az haftada bir kez sağlık incelenmesine tabi tutulacak ve çocuklar tek tek muayene edilecektir. Gerek görülürse bu denetimler hakkında çocukların velilerine bilgi verilecektir.

Ana mekteplerinde sınıf sayısı kadar bayan öğretmen ve yardımcı bayan öğretmen bulunur. Yönetim görevi birincilere verilir.

Bir ana mektebinde muallim olmak için de:

1. Kız Muallim Mektebi Ana Şubesi'nden çıkmış olmak,

2. Yahut bir ana mektebini iyi idare etmiş olduğuna dair vesikaları bulunmak,

◆ İbrahim Caner Türk

3. Veyahut ana muallimliğini yapabilecek iktidarda olduğunu imtihanla ispat etmek,
4. Türkçeyi iyi konuşabilmek ve açıkça yazabilmek lazımdır.

Ana mektebi öğretmenleri Osmanlı uyruğuna sahip olacaklar ve hiçbir bulaşıcı hastalıkları bulunmadığı doktor raporu ile belirlenecektir.

Ana mektebi öğretmenlerinin terfi ve meslekte ilerlemeleri ilköğretim kanunundaki hükümlere tabidir

Tedrisat-ı İbtidaiyye Kanunu Muvakkati gereğince açılacak sıbyan sınıfları da bu nizamname hükümlerine tabidir.

Bu nizamname yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer (Başbakanlık Osmanlı Arşivi Meclis-i Kebir-i Maarif Tasnifi: Dosya 210, Gömlek 63. Ana Mektebine Ait Nizamname).

Bu gelişmeler doğrultusunda gerek İstanbul'da gerek büyük şehirlerde bir hayli ana mektebi veya çocuk bahçesi açılmıştır (Unat, 1964, 154). Şükrü Bey'in nazırlığında(1913-1917) resmi anaokullarının sayısı bir hayli artmıştır.1913'te İstanbul maârif müdürünün, ilin ihtiyaç duyduğu okullarla ilgili olarak hazırladığı bir raporda da, resmi eğitim makamlarının anaokullarına bakışı ve ilk açılan resmi anaokulları hakkında önemli bilgiler vardır. Buna göre: 1914 yılı eğitim bakanlığı bütçesi düzenlenirken Avrupa'da pek çok faydası görülen, çocukların maddi ve manevi durumlarını uygulama içinde geliştirip onları okula hazırlayan ve çocuk bahçesi denilen okulların açılmasına girişilmiştir. Bu senelik, bu çeşit okullardan dördünün Fatih, Şehremini, Sultanahmet, Eyüp'te olarak İstanbul tarafında, ikisinin Nişantaşı ile Kasımpaşa'da olmak üzere Beyoğlu tarafında, ikisinin Üsküdar tarafında, ikisinin de Kadıköy'de toplam 10 adet okulun açılması için bütçeye gerekli ödenek konmuştur. Bunlar, evlerinde ev işleriyle uğraşıp çocuklarına yeteri kadar bakamayan aileler ile çocuklara daha küçük yaşta uygulamalı biçimde ilk bilgileri veremeyen ve eğitim niteliğinden mahrum bulunan ailelerin çocuklarını eğitip hazırladıkları ve çocuklar buralarda pek küçük yaşlarda iken düzen ve sosyal hayata alıştırdıkları için çok gerekli ve yararlı okullardır. Bu çeşit okullar çocuk eğitimi bilimini bilen ve anne şefkatine sahip bayan öğretmenler elinde bulunduğu ve çocuklar sürekli geniş bahçelerde bir takım hünere ve becerileri eğlenceli ve açık havalı yerlerde el işleri ile kazanmakla meşgul edildikleri için, çocuklar hiç sıkılmadan birçok yararlı bilgi edinip ilköğretime hazırlanmaktadırlar (Akyüz, 1996, 11).

1914 tarihinde de Maârif Nezâreti tarafından anaokulları öğretmenleri ve yöneticileri için anaokullarının ilk programlarını ve bu programlarda yer alan derslerin açıklamalarını ve uygulamaya konmasına ilişkin resmi görüş ve istekleri kapsayan ayrıntılı bir belge yayımlanmıştır.

Bu belgenin anaokullarına ilişkin çağdaş eğitim görüşleri açısından düzenlendiği görülmektedir. Belge anaokullarının derslerini ve uygulamalarını ilk kez son derece ayrıntılı olarak belirlemiştir (Akyüz, 2004, 17).

1916 sonlarına kadar İstanbul'da resmi anaokullarının sayısının 30'a ulaştığı görülmektedir. Beşiktaş İttihat ve Terakki Mektebi Anaokulu (Öğretim araç ve gereçleri Avrupa'dan getirilmiştir), Kadıköy Osmanlı İttihat Mektebi'nin bir yıllık çocuk

bahçesi, Erenköy Valide Mektebi, Hasan Tahsin ve Mustafa Celal'in açtığı Osmanlı Çocuk Bahçesi bunların başlıcalarıdır. İzmir'de de Hadika-i Maarif Mektebi'nin bir yıllık anaokulu kısmı, Şark Mektebi'nin iki yıllık anaokulu kısmı, Menba-ı Füyuzat Mektebi'nin iki yıllık anaokulu kısmı bulunmaktadır (Akyüz, 1996, 14).

1915(1333) senesi maarif bütçesi müzakere olunurken, Nazır Şükrü Bey: *“Memlekette maarif cihetile noksan olan şeyler düşünülerek tetkik edildi. O noksanlar üzerine yürünerek teşkilat itibarile hemen cümlesi ikmal edildi. Teşkilat, Tedrisat-ı İbtidaiyye, Taliye ve Aliye olmak üzere 3 kısma ayrılabilir. Tedrisat-ı İbtidaiyye 4 yaşındaki çocuklardan başlayarak 12 yaşını bitiren çocuklara kadar devam eden bir müddeti tahsil olmakta. Bu 4 yaşındaki çocuklar 7 yaşına gelinceye kadar mektep terbiyesi almak, mektep inzibatına alışmak, fikirlerini tahsil ile alıştırmak üzere terbiye edilen mekteplerde toplanıyor ki, bu mekteplere biz Ana Mektebi diyoruz. Bunlar memleketimizde hiç tesis edilmemişken 4 seneden beri vücuda getirilmeye başlandı. Ve binlerce çocuk bu mekteplerde gerek İstanbul'da gerek taşrada, sokak terbiyesinden, aile içinde bulunduğu zaman gerek sihhi gerek sair suretle maruz kalacağı mahzurlardan kurtarılarak mekteplere alındı. Ana mektepleri için talimatnameler yapıldı. Ve ana muallimesi yetiştirmek üzere Darülmuallimatta bir şube küşad edildi. Bu şube bugüne kadar 100'e yakın muallime yetiştirdi. Önümüzdeki sene de bu kısımdan 150 muallime yetişecektir.”* Demekteydi (Ergin, 1977, 1366). Bu durum bize okul öncesi eğitimin az-çok sistemli hale getirildiğini göstermektedir.

V.Anaokullarına Öğretmen Yetiştirme Çabaları

Anaokullarını açılıp-yaygınlaşmasında karşılaşılan en büyük problem yetişmiş anaokulu öğretmeninin olmayışıydı. Alt yapı oluşturulmadan hazırlıksız olarak okullar açılmaya başlanmıştı. Ana mekteplerine muallime hazırlanmamış olduğundan Ermeni, Yahudi muallimeler konuldu. Fazla olarak okulların her işi onlara teslim edildi. Şarkıları ve manzumeleri bile onlar yapıyorlardı. Sonra öğretmenler yetiştirilmeye başlandı. Bunlar iki kaynaktan yetişip geliyorlardı: Allians İsraili'in yani Yahudiler'in Ana Mektebi, İstanbul Dâr-ül-Muallimâtı'ndaki Ana Muallime Sınıfı. Birinciler Musevi, ikinciler ise bir Ermeni muallimedenden örnek alıyorlardı. Her iki kısımda Avrupa'da çoktan beri terkedilmiş bir usulü neşrediyorlardı (Satı, 1918, 654; Ergin, 1977, 1338-1339).

Kazım Nami de anaokulu açma çabasına girdiğinde bu azınlık unsurlara başvurmamak zorunda kalmıştı. Kazım Nami Ermeniler'in tamamen uygulama içinde yetişmiş olduklarını, teorik temelden ve bilimsel kuramlardan haberdar olmadıklarını ve küçük çocuklarımızı eğitmede başarılı olamadıklarını ve özellikle de bozuk Türkçeleriyle onların dillerini bozduklarını gözlemlemiştir (Akyüz, 1996, 14).

Sayıları her geçen gün artan anaokullarına öğretmen yetiştirme gereksinimi ortaya çıkınca devletin bir takım çalışmalar başlattığı da görülmektedir. Nihayet 1914-1915' te yayınlanan Darülmuallimat programı ile İstanbul Darülmuallimât'na bağlı bir Ana Muallime Mektebi açılması sağlanmış ve böylece Türkiye'de anaokulu öğretmeni yetiştirme yolunda ilk somut adım atılmış oldu. Bu program ile İstanbul Dar-ül-muallimatı, 1. Kısmı İbtidâi, 2. Darülmuallimat-ı İbtidâiye, 3. Ana Muallime Mektebi ve 4. Ana Mektebi'nden ibaret olarak dört birime ayrılıyordu. Ana Muallime Mektebi'nin öğretim süresi bir yıldı. Ana mektebi ise onun uygulama okuluydu (Öztürk, 2005, 59).

Mektebin dersleri de şöyleydi: İlm-i Rûh-u Etfâl (Çocuk Psikolojisi), Terbiye, Froobel Tedrisatı ve El İşlerinin Nazarı Kısım, İmlâ, Kırâat, Ulûm-i Tabîfiye(Doğa Bilimleri), Hıfzısıhha, Hesap, Geometriye Giriş, Gına (Müzik) ve Piyano, Osmanlı Tarihi, Osmanlı Coğrafyası, Beden Eğitimi ve Ders Uygulamaları (Akyüz, 1996, 16).

Okulun eğitim kadrosunda, Vantura Hanım, Makruhi, Atamyan, Nevart Arakelyan Hanım gibi gayrimüslimler de yer almaktaydı. Bu durum gayrimüslim etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

5 Temmuz 1915 tarihli Darulmuallimin ve Darülmualimat Nizamnamesinde Ana Muallime Mektebi'ne öğrenci olarak girme şartları belirtilmektedir. Bu kuruma Darülmualimat-ı İbtidaiyye'nin(Kız Öğretmen Okulu'nun) ikinci yılını bitirenler sınavsız kabul edilecekleri gibi bu düzeyde bilgi sahibi olduklarını sınavla ortaya koyanlar da kabul edilirler. Bu kız öğrencilerin yaşları 17'den aşağı ve 24'ten yukarı olamaz.

I. Dünya Savaşı'nın sıkıntıları ve 1918'de savaştan yenilgi ile çıkılması, devletin her yerinde ortaya çıkan sosyal ve siyasal sorunlar ve İktisadi çöküş, öğretmen okulları üzerinde de etkili olmuş ve yavaş yavaş 1918-1919 öğretim yılından itibaren öğretim kadrosu daraltılmaya başlanmıştır. Bu zaman içerisinde, ülkenin içinde bulunduğu şartlar yüzünden yeteri kadar anaokulunun açılmaması ve ana öğretmen okulundan çıkan öğretmenlerin iş bulamamaları yüzünden, 1919'da Ana Muallime Mektebi'nin kapatılmasına karar verilmiştir. Böylece beş yıllık çalışma sonunda 370 Ana Muallimine diploma verilmiştir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Başkanlığı Ondördüncü Milli Eğitim Şurası, 1993, 235; Akyüz, 1996, 15).

VI. Okul Öncesi Eğitim ve Osmanlı Devleti'ndeki Uygulamalarıyla İlgili Bir Değerlendirme

1919 yılında özellikle de Ana Muallime Mektebi'nin kapatılmasıyla birlikte Osmanlı Devleti'ndeki okul öncesi eğitim uygulamaları nihayete ermiştir.

Türkiye'deki en eski ve ciddi eğitim dergilerinden birisi olan ve İstanbul Darülmualimin'i (İstanbul Öğretmen Okulu) Öğretmenleri tarafından çıkarılan Tedrisat Mecmuası'nda, Müdür Muavini-Terbiye ve Ruhیات Muallimi(Terbiye ve Psikoloji Öğretmeni) İbrahim Alaaddin imzasıyla Kanuni Evvel-Kanuni Sani 1919-1920 tarihinde çıkan "Ana Mektepleri-Çocuk Bahçeleri" başlıklı makale okul öncesi eğitim ve Osmanlı Devleti'ndeki uygulamaları hakkında değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Ana Mektepleri-Çocuk Bahçeleri

"Bizde ana mekteplerini, çocuk bahçelerini küçüklere mümkün mertebe çabuk tahsil vermek için icat edilmiş müesseseler halinde telakki edenler var. Nitekim İzmir'de bundan 3-5 sene kadar evvel epeyce miktarda ana mektebi yapmak istemişler ve bunların idaresini İlkokul öğretmenliklerinden ihtiyarlıklarına veya iktidarsızlıklarına binaen çıkarılmış olan öğretmen eskilerine vermişler. Muhakkak düşünmüşler ki bu müesseseler daha küçük çocukları içereceği için onların idaresine ait sorumluluğun daha az olmasında mahzur yoktur. Nihayet medeni memleketlerde genç, cevval çocuklara karşı tesir eden ve sevgi dolu öğretmenlerle idare olunan bir aile yuvası halindeki ana mekteplerine bedel eski mahalle mekteplerinden beter bir sürü "Baba Mektebi" ortaya çıkmış. Bilahere bu münasebetsizlik hissedilerek hepsi birden ortadan kaldırılmış. Sevgili arkadaşımız ve müdürümüz zavallı Servet Bey merhum bu mektepleri ne kadar teessürle anlatırdı.

Aynı mesele İstanbul'da da bundan daha çok mükemmel bir şekilde cereyan etmemiştir. Geçen seneye kadar mevcut olan resmi ana mekteplerini çoğunlukla meselenin ehemmiyetinden habersiz hanımlara veya Türkçe'yi gayet fena söyleyen Ermeni Madamaları'na vermek zorunda kalmışlardır. Bu iş için hazırlanmış öğretmenlerimiz maalesef henüz yoktur. Ve onların yetişmesi beklenmeden resmi ana mektepleri lağvedildi. Bu geriye dönüş fevkalade üzücüdür. Fakat en iyi esasların ehil olmayan ellerde ne kadar zavallı neticeler verdiği düşünülürse yine merci ad olunmak zaruridir.

İstanbul'da ilk mükemmel ana mektebi şüphesiz Satı Bey'in başlangıçta Bayezit'ta ve birkaç sene sonra Nişantaşı'nda tesis ettiği "Yuva"dır. "Yuva" maksadı tamamen kavramış olan Satı Bey'in idaresi altında bulunduğu ve pek zengin vasıtalara sahip olduğu için Avrupa şehirlerinde bile pek nadir tesadüf olunur mükemmel bir numune idi. Ancak meslekine tamamen vakıf ve aşık öğretmenler orada bile bulunamadığı için Satı Bey'in nezareti eksildikçe yuvanın da kıymeti düşüyor ve çoğunlukla ziyaretçiler için süslü bir meşhur mahiyetinde kalıyordu. Zaten müesseseyi iyice tanıyan insaf erbabı itiraf eder ki "Yeni Mekteb" in faaliyetlerinde süs ve gösteriş ciheti biraz fazlaydı. Fakat ne olursa olsun bugün ondan da mahrumiyet İstanbul için büyük bir ziyandır.

Geçen seneye kadar Darülmualimatta sonradan eklenmiş bir ana muallime kısmı vardı. Tahsili bir seneye sınırlanmış olan bu kısma belki tamamen okuyup yazamayan, umumi ve fenni malumat itibarıyla şüphesiz pek yayan hanımlar alınır ve bunlar bir sene zarfında meydana çıkarılırdı. Bugün hamdolsun o gayri tabiiik ortadan kalktı. Fakat aynı ihtiyaç karşılayacak henüz başka bir teşebbüsde bulunulmadı.

Herhalde şurası muhakkaktır ki Darülmualimatlar ana muallimesi yetiştirmez. Çünkü İlkokul öğretmenliğiyle anaokulu öğretmenliği arasında çok fark vardır. Bizde Darülmualimatta sonradan ilave bir ana muallime mektebi tesisi çok münasip temennidir. Buraya ilk tahsilini tamamen ve mükemmelen yapmış hanımlar kabul edilmeli. Mektebin tahsil süresi en az 3 sene olmalı. Programda uygulamalı fenni derslerine, Tecrübi Psikoloji derslerine, el işlerine, musikiye ve tabikata çok zaman ayrılmalı. İlk teşkilat için Avrupa'dan mesela İsviçre'den bu meslekte uzman bir kadın getirilmesi elbette arzulanan bir uygulamadır (İbrahim Alaaddin, 1919-1920: 439-446).

VII. Sonuç

Osmanlı Devleti'nde de bugünkü manada erken dönem çocukluk eğitimine ilişkin düşünceler Avrupa'ya paralel olarak Tanzimatla birlikte ortaya çıkacaktır. Gayri Müslim azınlık topluluklar bu düşüncüyü hemen benimseyip harekete geçerken, Osmanlı Anaokulları gerek özel gerekse resmi manada II. Meşrutiyetle birlikte kurulmuştur. İlk planda özel anaokullarının kurulduğu görülmektedir. Dönemin eğitimcileri ve düşünürleri ön plandadır. "Devletin yıkılışını ancak eğitim kurtarır" felsefesi tetikleyici etkindir. Maârifçi bir fırka olma iddiasıyla ortaya çıkan İttihat ve Terakki Cemiyeti ilk uygulayıcıdır.

Resmi anaokullarının açılması ise felaketle neticelenen Balkan Savaşları'nı müteakiptir. Bismark'ın yıllar önce 1866 ve 1870 zaferlerini Alman ilkokul öğretmenlerine mal eden sözü birden ortaya çıkarılmıştır. Osmanlılar'ın yenilgisi de öğretmenlerinden ve eğitim sistemlerinden ileri gelmişti. Nitekim Emrullah Efendi'nin nazırlığında yapılan ilk işlerden biri de Tedrisât-ı İbtidâiyye Kanunu (İlköğretim Kanunu)'nun çıkarılmasıdır. Kanunda ana mektepleriyle ilgili maddeler de yerini alacaktı. 1915'te çıkarılan bir nizâmnameyle de bu müesseselerin amaçları tespit edilmişti.

◆ İbrahim Caner Türk

Anaokullarının açılıp-yaygınlaşmasında karşılaşılan en büyük problem yetişmiş anaokulu öğretmeninin olmayışıydı. Alt yapı oluşturulmadan hazırlıksız olarak okullar açılmaya başlanmıştı. Bu durum Gayri Müslimlere başvurulmasına neden olmuştu. Anaokullarının ihtiyacı olan öğretmenlerin yetiştirilmesi için İstanbul Dârülmuaallimât'ı(İstanbul Öğretmen Okulu) bünyesinde bir "Ana Muallime" şubesi kurulmuştur. Ancak bu da Gayrimüslim etkisinde kalmış, bir miktar mezun verdikten sonra I. Dünya Savaşı'nın sonucu olarak ortaya çıkan sosyal ve siyasi sorunlar ve iktisadi çöküşten etkilenerek kapanmıştır. Bunun neticesi olarak ta Osmanlı Devleti okul öncesi uygulamaları nihayete ermiştir.

İstanbul Darülmuaallimini Terbiye ve Psikoloji Öğretmeni İbrahim Alaaddin, Türkiye'deki en eski ve ciddi eğitim dergilerinden Tedrisât Mecmûası'nda 1920'de yayınlanan "Ana Mektepleri-Çocuk Bahçeleri" başlıklı makalesinde bu safahatı aktarmakla okul öncesi eğitim ve Osmanlı Devleti'ndeki uygulamaları hakkında değerlendirmelerde bulunmaktadır. Buna göre ana mektepleri zaruridir. Yalnız ana mekteplerinin gayelerinin iyice doğru tespit edilmiş olması ve öğretmenlerin istenen seviyeyi kazanmış olması gereklidir. Bizde ise ana mektepleri, küçüklere mümkün mertebe çabuk tahsil vermek için icat edilmiş müesseseler olarak görülüyor. Ve uygulamalarda bu görülüyor. Okullar meselenin ehemmiyetinden habersiz kişilere vermek zorunda kalıyor.

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti okul öncesi eğitimi uygulamaları bakımından Cumhuriyet dönemine pek iç açıcı bir miras bırakmamıştır. Bununla birlikte okul öncesi eğitimin fikri bazda gelişme göstermiş olması önemli bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

- AKSOY, Özgönül (1968). **Osmanlı Devri İstanbul Sıbyan Mektepleri Üzerine Bir İnceleme**, İstanbul.
- AKYÜZ, Yahya (1993). **Türk Eğitim Tarihi(Başlangıçtan 1993'e)**, İstanbul.
- AKYÜZ, Yahya (1996). *"Anaokullarının Türkiye'de Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi"*, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı.132, Ankara.
- AKYÜZ, Yahya (2004). *"Anaokullarının Osmanlı'da İlk Programları ve Ders Uygulamaları İle Yaratıcı Dramanın İzleri"*, **Aklın ve Bilimin Aydınlığında Eğitim Dergisi**, Sayı.51.
- AYTAÇ, Kemal (1998). **Avrupa Eğitim Tarihi**, İstanbul.
- BAŞAL, Handan Asude (1998). **Okul Öncesi Eğitime Giriş**, Bursa.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **Maarif Nezareti Evrakı, Meclis-i Kebir-i Maarif (Dosya 210, Gömlek 63), Ana Mektebine Ait Nizamname**
- BAŞGÖZ, İlhan (1999). **Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk**, Ankara.
- CUBBERLEY, Ellwood P. (2004). **Eğitim Tarihi**, (Çeviren: Engin NOYAN), Ankara.
- ERGİN, Osman (1977). **Türk Maarif Tarihi**, İstanbul.
- ERGÜN, Mustafa (1987). *"Satı Bey'in Hayatı ve Türk Eğitimine Hizmetleri"*, **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı.1, Malatya.
- EROĞLU, Haldun (2004). **Osmanlı Devleti'nde Şehzadelik Kurumu**, Ankara.
- HADLEY, Neith E. (1959). **Education in the Kindergarten**, New York.
- İBRAHİM ALAADDİN (Kanun-i Evvel – Kanun-i Sani 1919-1920) *"Ana Mektepleri – Çocuk Bahçeleri"*, **Tedrisat Mecmuası**, 10.cilt, No. 51.
- KANSU, Nafi Atuf (1932). **Türk Maarif Tarihi**, İstanbul.
- KOÇER, Hasan Ali. **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi**, Ankara.
- KODAMAN, Bayram (1991). **II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Sistemi**, Ankara.
- KURNAZ, Şefika; (1996). **II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kadını**, İstanbul.
- MAARİF-İ UMUMİYE NEZARETİ, **Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-u Muvakkati(1329)**, İstanbul.
- OĞUZKAN, Şükran – ORAL, Güler (2003). **Okul Öncesi Eğitim**, İstanbul.
- Osmanlı İttihat Mektepleri, Çocuk Bahçesi ve İbtidai Programı (1911/1327)**. İstanbul.
- ÖZTÜRK, Cemil (2005). **Türkiye'de Düünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar**, İstanbul.
- RUFER, Alfred (1962). **Pestalozzi ve Devrim**, İstanbul.
- SAKAOĞLU, Necdet (1993). **Osmanlı Eğitim Tarihi**, İstanbul.
- SATI, M. (1334/1918). *"Meşrutiyetten Sonra Maarif Tarihi"*, **Muallim**, Sayı.19.
- Şems Mektebi, 1334-1918 Programı-Nizamnamesi (1334)**. İstanbul.
- T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI, **Ondördüncü Milli Eğitim Şurası (1993)**. İstanbul.
- TEKELİ, İlhan – İLKİN, Selim (1999). **Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü**, Ankara.
- TOS, Fahrettin (2001). **Çocuğun Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim**, İstanbul.
- UNAT, Faik Reşat (1964). **Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişimine Tarihi Bir Bakış**, İstanbul.

PRESCHOOL EDUCATION IN OTTOMAN EMPIRE

İbrahim Caner TÜRK*

Abstract

In this research, the historical development of preschool education in Ottoman State is tried to be analyzed. In Classic Ottoman Education-Instruction Institutes, the thought of preschool education, which didn't mean the same as we understand today, took place with the Tanzimat in parallel with the western examples. Non-Muslim minority started to work on that issue immediately but on the other hand Ottoman Kindergartens are established with the Constitutional II (1324-1908) in both private and public meaning. The new law is established, regulations are made and a section for kindergarten teachers is founded in Istanbul Teacher Training School.

Yet these efforts which were attempted without preparation and sub-structure weren't sufficient enough. At last, social and political problems and economical collapse which are occurred as a result of World War I affected these institutions and they are abolished in early 1920s.

Furthermore, in this research, the progress is quoted in the direction of İbrahim Alaaddin's article, which was published in Tedrisat Magazine, head-lined as "Kindergartens-Gardens of Children", and there are some assessments about in both preschool education and its applications in Ottoman State.

Key Words: Education history, Ottoman Empire, preschool education

* Assist. Prof..Dr., Erzincan University